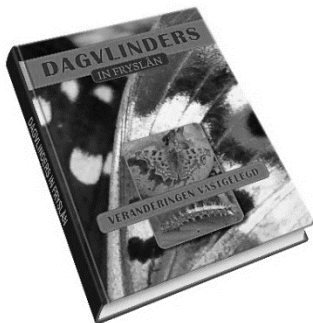

Stand van zaken “Dagvlinders in Fryslân, veranderingen vastgelegd” Siep Sinnema

De productie van ons nieuwe boek ligt nog steeds prima op schema. De meeste teksten zijn klaar, de meeste foto's zijn geselecteerd en de ontwerper en vormgever is al bezig om de eerste pagina's met soortteksten op te maken en klaar te maken

voor de drukker. In dit tempo hopen we het boek in de eerste maanden van 2021 te kunnen publiceren. Verder hebben we op financieel gebied alles goed op de rails. Diverse instanties zijn benaderd voor subsidie en die acties hebben succes gehad. Ook de sponsoractie onder de leden van onze Vlinderwerkgroep werd een groot succes: alle beschikbare dagvlindersoorten hebben een sponsor gevonden! Uiteraard hebben we nog geen idee hoe en wanneer we de presentatie van het eerste exemplaar van ons boek gaan organiseren. Door de corona-problematiek

kunnen we een feestelijke bijeenkomst met onze leden en met genodigden voorlopig wel vergeten. Rekening houdend met de situatie zullen we te zijner tijd plannen maken. We houden jullie op de hoogte via onze website en via de e-mail, te zijner tijd ook over de mogelijkheid om een boek te reserveren.

Verslag excursie Kiekenberg 8 augustus 2020 Luut de Zee

Het was een heel bijzonder jaar waarin vrijwel alle excursies niet doorgingen. Er zijn wel vaker excursies van de Vlinderwerkgroep Friesland afgelast en bijna altijd is dan het slechte weer (regen wind, kou) de reden van afgelasting. Maar dit jaar hadden we de twijfelachtige primeur dat excursies om andere redenen werden afgelast. De eerste excursie konden niet doorgaan vanwege het coronavirus. En op 8 augustus werd de middagexcursie in het Tolheksbos en de Kiekenberg afgelast om een andere bijzondere reden. Het was zo heet, ver boven de 30 graden, dat we niet verstandig vonden om op pad te gaan. Achteraf gezien was dit ook een goede beslissing. Die middag was het inderdaad zo heet, dat vlinders zich ook weinig lieten zien. Waar normaal het gesproken op de vlinderstruiken op zonnige dagen wemelt van de vlinders, stonden de vlinderstruiken er op deze snikhete middag grotendeels verlaten bij. Maar gelukkig kon de avondexcursie in de Kiekenberg wel doorgaan, uiteraard met inachtneming van de coronaregels. De temperatuur was 's avonds en 's nachts uitstekend om te nachtvlinderen. Nadat we ons hadden verzameld op de parkeerplaats aan de Siebe Annesweg, gingen we op zoek naar geschikte plekken voor de lampen. Op korte afstand van elkaar is er bos, natte en droge heide en grasland, dus de verwachting was dat we soorten uit verschillende biotopen op de lakens zouden mogen verwelkomen. Er werden zes lampen geïnstalleerd. Vier (Siep

& Jannie (2), Gerrit Padding en Andy) langs de bosrand bij de heide en twee (Reinder en Gerard) aan de bosrand bij grasland. Daarnaast werden een aantal bomen voorzien van stroop volgens het geheime recept van de Sinnema's. Op deze lekkere stroop kwam naast heel veel pissebedden o.a. het prachtige karmozijn weeskind (*Catacola sponsa*) af.

De lampen lokten niet alleen vlinders. Er werd ook nog een nieuwsgierige das gespot, die echter nadat hij doorhad dat hij was gezien snel de benen nam en verdween. Dat de omstandigheden goed waren, blijkt ook wel uit het aantal gevangen vlinders. Er werden in totaal bijna 140 soorten macrovlinders en ruim 40 soorten microvlinders gedetermineerd. Natuurlijk zaten daar heel veel algemene soorten bij. Veel soorten kwamen op alle lakens terecht, maar ieder laken had ook soorten die niet op de andere lakens werden aangetroffen. Zo was het Streepkokerbeertje (*Eilema complana*) zeer talrijk aanwezig. Dat de eikenprocessierups (*Thaumetopoea processionea*) ook in Fryslân inmiddels is opgerukt was ook duidelijk, ook van deze soort kwamen er veel exemplaren op de lakens.

Een van de meest bijzondere vangsten was die van de groot-hoefbladboorder (*Hydraecia petasitis*). Deze vlinder waarvan de rups in de stengel en de wortels van groot hoofblad leeft, kwam op het laken van Siep en Jannie. Van de vaak tot de verbeelding sprekende pijlstaarten werden groot avondrood (*Deilephila elpenor*), de populierepijlstaart (*Laothoe populi*) en de dennenpijlstaart (*Sphinx pinastri*) gevangen. Daarnaast waren er onder de dwergspanners ook mooie vangsten: de guldenroededwergspanner (*Eupithecia virgaureata*) en de in Nederland zeldzame heidedwergspanner (*Eupithecia satyrata*) zijn het vermelden waard.

Een spanner die niet mocht ontbreken is de gehakelde spanner (*Ennomos erosaria*), een soort die vooral in Zuidoost-Fryslân, Twente en de Achterhoek voorkomt. Een in Nederland vrij zeldzame uil, met een karakteristiek zwart met witte tekening op de vleugels en het borststuk, de schijn-nonvlinder (*Panthea coenobita*) wist de weg naar het laken van Gerard te vinden. Deze vlinder wordt vooral in naaldbossen gevonden.

Er waren nog meer leuke vangsten onder de uilen. Een bijzondere uil die werd gevangen was, de donkergroene korstmosuil (*Cryphia algae*). Een soort die tot voor kort zelden in de drie noordelijk provincies werd waargenomen en waarvan de rupsen, zoals de naam al doet vermoeden, van korstmossen leven. Ook het prachtige roodbont heide-uiltje (*Anarta myrtilli*), een typische soort van de heide, werd op meerdere lakens gezien. Van de tandvlinders was de wilgetandvlinder (*Notodonta tritophus*) een leuke soort die werd waargenomen. Bij de waargenomen micro's zaten veel gewone soorten, waaronder prachtig gekleurde soorten als de granietbladroller (*Phiaris schulziana*), de goudvlekstelmtot (*Caloptilia alchimiella*) en de vuurmot (*Carcina quercana*). Maar er zaten ook een aantal minder algemene soorten tussen zoals de oranje eikenbladroller (*Cydia amplana*) die zich de laatste jaren vanuit het zuiden heeft uitgebreid. Ook de in Nederland zeldzame zwartbruine vlakjesmot (*Catoptria verellus*) is zeker vermeldenswaardig.

Al met al was het een zeer geslaagde nacht, al bleek wel dat dit soort nachtelijke avonturen niet zonder gevaar is. Een van de deelnemers aan de excursie kreeg op weg naar huis een beest (vos of das) onder de auto en thuisgekomen bleek er toch de nodige schade aan de auto te zijn.

Dagvlinders: van Barendrecht tot Friesland   Kees van Kralingen

Hoewel ik in Barendrecht woon, kom ik vanwege familieconnecties al vele jaren regelmatig in Friesland, niet alleen op bezoek maar ook op vakantie. Ik heb daardoor een aantal van de vele unieke en bijzondere natuurgebieden leren kennen die deze provincie rijk is. Die zijn hier in zuidwest Nederland nagenoeg onbekend (en dat moet misschien ook maar zo blijven!). Ik heb ontdekt dat dit een fantastisch gebied is om met mijn gecombineerde hobby's van (dag)vlinders en libellen bekijken en fotograferen bezig te zijn. Door contact met de secretaris van de Vlinderwerkgroep, Gerard Bergsma, ben ik al een aantal jaren geleden lid geworden van de Vlinderwerkgroep. Ik geniet en leer heel veel van het blad en van de excursies die ik soms mee kan maken. In dit stukje wil ik graag een paar leuke waarnemingen met u delen.

Een van mijn favoriete bestemmingen na 15 juli is altijd de Schaopedobbe in Elsloo. Het is altijd weer een prachtige ervaring om over de paden door dit gebied te wandelen en dan kom je altijd wel iets moois tegen. Boomblauwtjes zijn er heel vaak te zien, maar zoals bekend houden ze hun vleugels bijna altijd gesloten. Toen ik er deze zomer was, waren de weersomstandigheden kennelijk zodanig dat deze vlinders wat meer behoefte hadden om op te warmen zodat daardoor de bovenkant van hun vleugels goed te zien was (**Foto: zie pag. 21**).

Dit voorjaar had ik de mogelijkheid om eens goed uit te kijken naar oranjetipjes. Zoals uit allerlei publicaties bekend is, kun je ze vanwege het steeds warmer wordende klimaat tegenwoordig steeds vroeger in het jaar zien. Op 11 april zag ik er een paar en op 16 april kon ik oranjetipjes fotograferen op een aantal plaatsen in het Drents-Friese woud (**Foto: zie pag. 21**). Een klein geaderd witje is op zich niet bijzonder, maar bijgevoegde foto vond ik wel leuk waarin de vlinder de bloem als het ware als een glas aan de mond zet om leeg te drinken (**Foto: zie pag. 21**). Nog een tip voor het fotograferen van dergelijke witte, of lichtgekleurde vlinders: het helpt om de foto een stop onder te belichten om de doortekening van de witte vleugels beter te laten uitkomen. Dat geldt zeker als de omgeving verder donker(der) is.

Het Fochtelooërveen is een ander favoriet gebied uiteraard vanwege de prachtige veenhooibeestjes waarover al vaker is geschreven in Flinterwille. In mei kun je ook op een aantal plekken groentjes treffen. In de zomer zijn er ook vaak veel oranje zandogjes en dikkopjes te zien, naast boomblauwtjes en kleine koolwitjes. Voor dit stukje een aardige foto van deze dikkopjes (**Foto: zie pag. 21**).